

adekvátní. V oblasti „prací o literatuře“ soustředil se E. Chalupný na osobnosti, které mu byly blízké. Připomeňme, že se se svým současníkem Otokarem Březinou sblížil osobně. Z těch zesnulých šlo o Karla Havlíčka Borovského, Josefa Jungmanna, J. V. Sládka, z Chalupného o čtrvstoletí starších vrstevníků šlo o Josefa Holečka (1853–1929). Jen pro příklad některé tituly: *Havlíček. Obraz psychologický a sociologický* (1908) a potom monografie *Karel Havlíček* (1911), *Josef Jungmann* (1911), *Studie o Otokaru Březinovi a jiných zjevech českého umění a filozofie* (1912), *J. V. Sládek a lumírovská doba české literatury* (1916), *Dílo Josefa Holečka* (1926). A nezapomeňme na knihu vydanou v protektorátních letech a málo známou – *Literární historie a sociologie* (1943).

Popravdě řečeno tyto práce nelze přeceňovat. Měly být hlavně materiálem pro sociologické analýzy českého národního programu i národní povahy. Ale toto zaměření v lecčem přesahovalo. Mohla by to prokázat podrobněji a hlavně do hloubky zaměřená literárněvědná studie, soustředěná především na podrobnější výklad vývojové linie Jungmann – Havlíček – Masaryk, kterou Chalupný pokládal za důležitou jak ve vývoji české vědy, tak literatury. Anebo studie věnovaná problematice jeho osobního sblížení – a nikoli jenom prostřednictvím korespondence – s O. Březinou a rovněž s F.X. Šaldou. Vždyť oba poslední jmenovaní jej potřebovali též jako advokáta – E. Chalupný spravoval Šaldovu písemnou pozůstalost a po jistou dobu vedl Společnost F. X. Šaldy. Další snahy o aktuální přiblížení díla a osobnosti E. Chalupného by mohly navázat i třeba na onen počín, za který pokládáme edici s názvem *Duchovní přátelství* (vzájemná korespondence E. Chalupného, L. Klímy a O. Březiny, 1940, uspořádal Jaroslav Kabeš). Březinovských aktivit E. Chalupného bylo víc. Vždyť sám anebo spolu s jinými vydal Březinovy *Nové eseje* (1930, s O. Fialou a M. Lukšů), básnickovy meditace *Skryté dějiny* (1932) a v roce 1939 *Vzájemné dopisy O. Březiny a F.X. Šaldy*. A jen zmínka o Chalupném prozaikovi. Vydal *Fejetony* (1913) a svazek nazvaný *Vltava* (1914, rozšířen vyšel 1925), charakterizovaný jako „lyrický cestopis“.

Ukončili jsme tedy jubilejní připomenutí Emauela Chalupného, tohoto „sociologizující-

ho advokáta z Tábora“, jak se o něm v meziválečné období pohrdlivě vyjádřil jeden z jeho nepřátel; věnovali jsme se přitom hlavně jeho zájmům o oblast literatury. Škoda, že po roce 1945 jako sociolog i historik už spíše jen mlčel. Jeden český filozof, našťásti v dubčkovských letech přece jen zmozdřelý, vyjádřil se roku 1949 v článku do Rudého práva o Chalupného sociologii jako o „buržoazní pavědě“. A k jeho duchovnímu odkazu se naši sociologové, filozofové a historici, přitom nikoli jenom historikově literatury, až na nepatrné výjimky tak říkajíc smysluplně nevrátili ani na konci 60. let minulého století, kdy k tomu byla příležitost. Naštěstí nikoli poslední.

L. SOLDAN

Prof. JUDr. Jaroslav Pošváv, CSc. (1900 – 1984)

Prof. Jaroslav Pošváv patřil k těm málo profesorům brněnské právnické fakulty, kteří po jejím zrušení v roce 1950 se ještě dožili jejího znovutevření v roce 1969 a krátký čas zde také pedagogicky působili.

Jaromír Pošváv se narodil 1. října 1900 v Brně v rodině finančního konceptního úředníka. V roce 1910 vstoupil na I. české státní gymnázium v Brně, a tam (1919) maturoval. Na podzim téhož roku se zapsal na Právnickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, kde 30. června 1924 také promoval. Po ukončení studií vstoupil do státní služby jako koncipient politické správy. Nejprve byl přidělen zemské školní radě v Brně, pak postupně různým oddělením zemského úřadu. Zároveň dále pokračoval ve studiu sociologie a filozofie na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity.

V září 1925 složil s velmi dobrým prospěchem politickou ustanovovací zkoušku a byl jmenován koncipistou. Po absolvování vojenské služby byl přidělen k okresnímu úřadu Brno – venkov, kde působil do dubna 1930, kdy byl přeložen na ministerstvo vnitra. Zde byl 1. ledna 1931 jmenován vrchním ministeruským komisařem, 1. ledna 1935 odborovým radou a v roce 1938 vrchním odborovým radou.

Již v době studií se začal zabývat vědeckými problémy v prvním filozoficko-právním semináři prof. Fr. Weyra a některými otázkami trestního práva v semináři prof. J. Kallaba. K pravidelné vědecké práci se však dostal, až když začal působit na ministerstvu vnitra. Jeho prvním okruhem vědeckého zájmu byla problematika akciového práva, což vyústilo v první monografickou práci. Poté obrátil pozornost k správnímu právu trestnímu. Z této problematiky se také v roce 1937 na právnické fakultě v Brně habilitoval a hned nato ji začal přednášet. Pedagogické práce si však mnoho neužil. Přišel Mnichov, okupace a uzavření vysokých škol. Protektorát přečkal na ministerstvu vnitra ve funkci vrchního odborového rady.

V roce 1945 přišlo osvobození a znovuočtení vysokých škol. Právnická fakulta v Brně potřebovala nové pedagogy, a tak se Jaroslav Pošváf stal jejím řádným členem v hodnosti profesora nauky správní a práva správního a začal tento obor přednášet. Uplatnění našel i v řadě funkcí na fakultě, zejména v letech 1948 - 1949 byl děkanem Právnické fakulty Masarykovy univerzity. V roce 1950 byla fakulta zlikvidována, a tak J. Pošváf společně s celým pedagogickým sborem byl propuštěn. Tím se mu uzavřela jedna z kapitol jeho života, kapitola naplněná zájmem o problematiku státní správy a správního práva, a to nejen pedagogicky, ale zejména vědecky. Důkladem toho je dlouhá řada více než 80 prací, které publikoval jak monograficky, tak časopisecky.

Nová etapa jeho života začala jeho přidělením do Slovanského ústavu ČAV v Brně, kde působil až do svého odchodu do důchodu v roce 1961. Začal se zajímat zejména o numismatiku, jejíž přednášky navštěvoval jako externí posluchač brněnské filozofické fakulty. Pozornost věnoval zejména studiu regálních práv (horní a mincovní právo, právo viničné) a moravskému i slezskému mincovnictví. Průkopnickou prací bylo jeho studium písemných materiálů v archívech k dějinám moravského mincovnictví. Výsledky shrnul vedle řady článků a studií syntéza o mincování moravských měst (Moravské mincovny, Brno 1970). Šíře rozhledu, hluboké znalosti i vědecká erudice vedly k úspěšnému řešení problematiky vzniku mince u západních Slovanů i ekono-

mických otázek nejnovějších časových úseků. Náleží mu prvenství v interpretaci železných sekerovitých křiven jako přírodních platidla vnitřní směny 9. století na Moravě. Stežejním dílem se stala jeho syntéza mincování v českých zemích, třikrát vydaná doma i v zahraničí. Dále úspěšně řešil některé složité problémy z oblasti hospodářských dějin, shromažďoval materiály k otázkám peněžních kurzů, mezd, kupní síle peněz, celním tarifům a řadě dalších administrativně ekonomických opatření starší i nové doby.

Přednášková činnost proběhla z velké části i v zahraničí, zejména v numismatických sekcích Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego ve Varšavě a v Krakově v rámci spolupráce s polskými numismatiky. Dlouhá a bohatá byla jeho činnost v řadě odborných komisí při Československé akademii věd i na fakultách vysokých škol.

Za svou bohatou práci obdržel řadu domácích, ale i zahraničních ocenění. Zejména to byla stříbrná medaile Národního muzea v Praze za spolupráci a rozvoj numismatiky, stříbrná medaile Františka Palackého za významný badatelský přínos v oblasti numismatiky, záslužná medaile České numismatické společnosti, pamětní medaile Gustava Skalského za celoživotní badatelský přínos v oblasti české středověké numismatiky, stříbrná medaile hornické Příbrami, stříbrná medaile Národního technického muzea v Praze, pamětní medaile Vysoké školy báňské v Ostravě aj.

Na sklonku svého života se ještě dočkal znovuočtení právnické fakulty v Brně. V roce 1969 se stal jejím profesorem a vedoucím katedry správního práva. V roce 1970 však musel na základě zákona o stáří učitelů vysokých škol odejít znovu do důchodu. V témže roce mu ještě udělila Filozofická fakulta Univerzity J. E. Purkyně v Brně hodnost kandidáta historických věd, jako uznání dvacetileté práce v oboru historie. Určitý čas byl ještě členem vědecké rady brněnské právnické fakulty a publikoval ve fakultních edicích. K problematice správního práva a veřejné správy se však již trvaleji nevrátil.

Zemřel 19. února 1984, uzavřel se tak život erudovaného vědce, úspěšného pedagoga a čínorodého člověka.

K. SCHELLE